

Wiad. entomol.	22 (1): 33-46	Poznań 2003
----------------	---------------	-------------

Nowe dane o rozmieszczeniu chrząszczy z nadrodziny
Scirtoidea FLEMING, 1821 (*Coleoptera*) w Polsce *

New distributional data on the beetles from the superfamily *Scirtoidea*
FLEMING, 1821 (*Coleoptera*) in Poland

RAFAŁ RUTA ¹, PAWEŁ JAŁOSZYŃSKI ², SZYMON KONWERSKI ³

¹ul. Mickiewicza 129/6, 64-920 Piła; e-mail: rafcol@poczta.onet.pl

²ul. Wieniecka 30/105, 87-800 Włocławek; e-mail: japawel@man.poznan.pl

³Zakład Zoologii Systematycznej UAM, ul. Fredry 10, 61-701 Poznań;
e-mail: szymkonw@main.amu.edu.pl

ABSTRACT: New distributional data on the beetles from the families *Eucinetidae*, *Clambidae* and *Scirtidae* (*Coleoptera: Scirtoidea*) in Poland are presented. Records of 21 species collected in various localities are provided with detailed collecting data; species new to particular regions are indicated.

KEY WORDS: *Coleoptera*, *Scirtoidea*, *Eucinetidae*, *Clambidae*, *Scirtidae*, new localities, faunistics, Poland.

W Europie Środkowej występują 3 rodziny chrząszczy należące do nadrodziny *Scirtoidea*: *Eucinetidae*, *Clambidae* oraz *Scirtidae*. Z terenu Polski wykazano dotychczas łącznie 32 gatunki reprezentujące tę grupę chrząszczy. Mimo, że niektóre gatunki są w odpowiednich biotopach pospolite, wiedza na temat ich bionomii jest ciągle bardzo fragmentaryczna. Podsumowanie danych dotyczących ekologii większości gatunków znajduje się w opracowaniu KOCHA (1989). Przy oznaczaniu korzystano z serii kluczy do oznaczania chrząszczy środkowoeuropejskich – „Die Käfer Mitteleuropas” (ENDRODY-YOUNGA 1971; KLAUSNITZER 1992; LOHSE 1979). Znajomość roziedlenia chrząszczy należących do *Scirtoidea* w Polsce wydaje się szczególnie niezado-

* Druk pracy w 20% sfinansowany przez Zakład Zoologii Systematycznej UAM w Poznaniu.

walająca. Na podstawie materiału liczącego ponad 800 okazów podajemy poniżej dokładne dane faunistyczne dotyczące 21 gatunków chrząszczy należących do tej nadrodziny.

Nazewnictwo w obrębie nadrodziny *Scirtoidea* przyjęto za LAWRENCEM i NEWTONEM (1995).

Zastosowano następujące skróty nazwisk: PJ – P. JAŁOSZYŃSKI; SK – SZ. KONWERSKI; RR – R. RUTA.

Autorzy składają podziękowania wszystkim osobom wymienionym w tekście, które przekazały okazy wykorzystane w niniejszej pracy.

Materiał dowodowy znajduje się w kolekcjach autorów.

EUCINETIDAE LACORDAIRE, 1857

Do *Eucinetidae* należą w polskiej faunie 2 gatunki. Szeroko rozmieszczone na niżu *Eucinetus haemorrhoidalis* (GERM.) rozwija się na grzybach podziemnych, zwykle na piaszczystych glebach. Klucz do oznaczania europejskich gatunków z rodzaju *Eucinetus* GERM. podaje BURAKOWSKI (1991).

Eucinetus haemorrhoidalis (GERMAR, 1818)

- Pojezierze Pomorskie: Czapla (XV00), 1 VII 1999, 1 ex., w namiocie na suchej łące, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Gołęczewo vic. ad Biedrusko (XU22), poligon wojskowy, 30 VII 2000, 5 exx., 6 VIII 2001, 1 ex., pułapka Barbera na murawach psammofilnych, leg. P. SIENKIEWICZ.

W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) znajdują się dane o stwierdzeniu tego gatunku w 8 krainach, w większości na podstawie starych doniesień. Ponadto znany jest z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992) i Wyżyny Małopolskiej (BURAKOWSKI 1991). Ze względu na skryty tryb życia rzadko łowiony.

CLAMBIDAE FISCHER, 1821

Rodzina *Clambidae* reprezentowana jest w Polsce przez 8 gatunków. Chrząszcze poławiane są głównie w szczątkach roślinnych, zwykle w wilgotnych biotopach (napływki, ściółka, gnijące siano itp.), przypuszczalnie wszystkie związane są z grzybami (KOCH 1989).

Clambus armadillo (DE GEER, 1774)

- Pobrzeże Bałtyku: Pogorzelica vic. ad Niechorze (WV09), 8–9 VII 2001, 2 exx., w napływkach na brzegu morza, leg. RR.

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Krzyszkowo ad Rokietnica (XU12), 2 VI 2000, 1 ex., pułapka ziemna z nawozem (obornikiem), leg. D. BAJERLEIN; Puszczykówko ad Poznań (XT29), 24 IV 1999, 2 exx., w pobliżu brzegu Warty, na grzybach bedłkowatych (*Agaricales*) rosnących masowo na częściowo zanurzonej w wodzie pniu drzewa liściastego, leg. PJ; 7 I 2001, 1 ex., brzeg Warty, ściółka w zaroślach topolowo-wierzbowych, leg. PJ.

W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 9 krain, ponadto znany z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992) i Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (KUBISZ, PAWŁOWSKI 1998). Nowy dla Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

Clambus nigrellus REITTER, 1914

- Sudety Zachodnie: Lubomierz ad Jelenia Góra (WS35), 30 V 1998, 1 ex., w kompoście, leg. SK.

Znany z 4 krain w południowej Polsce (BURAKOWSKI i in. 1983), z Sudetów Zachodnich nie był dotąd wykazywany.

Clambus pubescens REDTENBACHER, 1849

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Chludowo vic. ad Biedrusko (XU22), poligon wojskowy, 4 VI 2000, 1 ex., ad luc., leg. U. WALCZAK.

Wykazywany z 8 krain, z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej znany z jednego stanowiska sprzed ponad 60 lat (BURAKOWSKI i in. 1983).

Clambus punctulum (BECK, 1817)

- Pojezierze Pomorskie: Kujan vic. (XV41), okolice Jeziora Czarciego, 18 VIII 2000, 2 exx.; 24 VI 2001, 11 exx., w zapleśniałym sianie, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Promno ad Poznań (XU51), 13 XI 1999, 1 ex., buczyna, ściółka wokół pnia brzozy leżącego na zboczu wzniesienia, leg. PJ; 8 I 2000, 1 ex., buczyna, ściółka wokół leżącej kłody bukowej, leg. PJ; 17 II 2001, 1♂, obrzeże jeziora Dębiniec, ściółka wokół leżących pni olchy, leg. PJ; Włocławek vic. (CD63), 2 V 2001, 1 ex., wysiany ze ściółki zgromadzonej u podstawy pnia starej topoli rosnącej na polanie w lesie sosnowym, leg. PJ; Rogalin ad Poznań (XT38), 25 VI 2000, 1♂, ściółka wokół starego dębu w głębi lasu, leg. PJ.

Według „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) znany z 11 krain, później stwierdzony również w Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992); potwierdzono także występowanie tego gatunku w Beskidzie Zachodnim (KUBISZ 1987). Prawdopodobnie jeden z częstszych gatunków rodzaju. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

SCIRTIDAE FLEMING, 1821

Scirtidae [= *Cyphonidae*, *Helodidae*] są najliczniejszą w gatunki rodziną *Scirtoidea*. W Polsce stwierdzono występowanie 22 gatunków (BURAKOWSKI i in. 1983; BURAKOWSKI i in. 2000). Krótkie podsumowanie stanu wiedzy na temat biologii, ekologii oraz morfologii larw i imagines podaje KLAUSNITZER (1996). Larwy *Scirtidae* rozwijają się w wodzie, żywią się drobnymi szczątkami organicznymi, postacie dorosłe są przypuszczalnie drapieżne z wyjątkiem przedstawicieli rodzaju *Scirtes* ILL. które nie przyjmują stałego pokarmu. Larwy *Hydrocyphon deflexicollis* (P. W. J. MÜLL.) oraz przedstawicieli rodzaju *Elodes* LATR. żyją w wodach płynących; pozostałe rodzaje rozwijają się w wodach stojących. Specyficzne wymagania środowiskowe ma *Prionocyphon serricornis* (P. W. J. MÜLL.), który przechodzi rozwój w dziuplach drzew liściastych wypełnionych wodą. Pomimo intensyfikacji badań faunistycznych chrząszczy w ostatnim dziesięcioleciu, z wielu regionów wciąż brakuje danych nawet o pospolitych gatunkach z tej rodziny.

Elodes minuta (LINNAEUS, 1767)

– Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Chludowo vic. ad Biedrusko, poligon wojskowy, 4 VI 2000, 1♂, 1♀, ad luc., leg. U. WALCZAK; Radojewo vic. ad Poznań, (XU31), poligon wojskowy, 11 V 2000, 1♂, pułapka Barbera w olsie na brzegu Jeziora Glinnowieckiego, leg. P. SIENKIEWICZ.

Uznawany za najpospolitszy gatunek rodzaju, w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 12 krain, jednak wiele danych literaturowych należy odnieść do stosunkowo niedawno opisanych pokrewnych gatunków z grupy „*minuta*” (BOROWIEC, KANIA 1995). Ostatnio stwierdzony w Bieszczadach (PAWŁOWSKI i in. 2000).

Elodes nimbata (PANZER, 1794)

– Sudety Zachodnie: Karpacz vic. (WS52), 27 V 2001, 5 exx., nad potokiem Malina, leg. RR.

W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 11 krain, ponadto znany z Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (PAWŁOWSKI i in. 1994). Występuje głównie na obszarach górskich, w Polsce niżowej znany z pojedynczych stanowisk. Z Sudetów Zachodnich nie był podawany od 90 lat.

Elodes pseudominuta (KLAUSNITZER, 1971)

– Pojezierze Pomorskie: Piła vic. (XU19), nad Zalewem Koszyce, 3 VII 2001, 3 exx.; 5 VII 2001, 7 exx., w łęgu, leg. RR; na tym samym stanowisku 10 XI 2001 obserwowano (RR) w strumieniach liczne larwy pod liśćmi i kamieniami.

Gatunek opisany z okolic Kłodzka, później znaleziony w czterech południowych krainach (BURAKOWSKI i in. 2000). Stanowisko w okolicach Piły jest pierwszym w północnej Polsce.

Microcara testacea (LINNAEUS, 1767)

- Pobrzeże Bałtyku: Pogorzelnica vic. ad Niechorze, 8–9 VII 2001, 1 ex., w napywkach na brzegu morza, leg. RR.
- Pojezierze Pomorskie: Kujan vic., Ndl. Złotów – oddz. 117, 24 VI 2001, 3 exx., śródleśne turzycowisko, leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119 (XU19), 3 VII 2001, 4 exx., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nowy Lubusz ad Słubice (VU70), 25/26 VII 2001, 4 exx., łągi, ad luc., leg. SK; Chłudowo vic. ad Biedrusko, poligon wojskowy, 4 VI 2000, 1 ex., ad luc., leg. U. WALCZAK; Biedrusko vic. ad Poznań, (XU32), poligon wojskowy, 11 VI 1999, 1 ex., leg. U. WALCZAK.

W Polsce nierzadki, w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 12 krain, ponadto znany z Puszczy Białowieskiej (KUBISZ, SZWAŁKO 1991). Na Pojezierzu Pomorskim od 120 lat nie notowany.

Cyphon coarctatus PAYKULL, 1799

- Pojezierze Pomorskie: Kujan vic., nad Jeziorem Czarcim, 24 VI 2001, 1 ex., leg. RR; Kujan vic., Ndl. Złotów – oddz. 117, 24 VI 2001, 1 ex., śródleśne turzycowisko, leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 5 exx., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; Piła vic., nad Zalewem Koszyce, 3 VII 2001, 3 exx., 5 VII 2001, 25 exx., w łągu, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła (XU19), Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193a, 22 VI 2001, 4 exx., bór bagienny; oddz. 193b, 3 VII 2001, 2 exx., torfowisko przejściowe, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Poznań, centrum (XU30), 20 V 2001, 1 ex., na krzewie, leg. RR; Promno ad Poznań, 27 VI 1998, 1♂, podmokła łąka, na gałęziach wierzby, leg. PJ; 15 V 1999, 1♂, 1♀, podmokła łąka, na roślinności zielnej, leg. PJ; 1 VI 2000, 1♀, 2 VII 2000, 1♂, 13 VII 2000, 1♀, w mchu na obrzeżu jeziora Dębiniec, leg. PJ; Drzewce ad Torzym (WT08), 2 VII 2001, 4♂♂, torfowisko niskie, leg. SK.

Gatunek stosunkowo często łowiony, w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 11 krain, ponadto wykazany z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC 1991; KUBISZ, SZWAŁKO 1991), Śląska Dolnego i Roztocza (BOROWIEC 1991), Wyżyny Lubelskiej (BOROWIEC 1995) oraz Bieszczadów (BOROWIEC, KANIA 1995).

Cyphon hilaris NYHOLM, 1944

- Pojezierze Pomorskie: Wersk vic. (XV52), nad jeziorem torfowiskowym Mały Smólsk, 24 VI 2001, 1 ex., leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 48 exx., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193a, 22 VI 2001, 15 exx., 26 VI 2000, 1 ex., torfowisko przejściowe, leg. RR; oddz. 193b, 22 VI 2001, 2 exx., 3 VII 2001, 26 exx., bór bagienny, leg. RR.

W Polsce stwierdzony po raz pierwszy w 1992 r. w Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992); wyżej wymienione stanowiska sugerują szersze rozprzestrzenienie omawianego gatunku w kraju. Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

Cyphon kongsbergensis MUNSTER, 1924

- Pojezierze Pomorskie: Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 13 exx., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193b, 3 VII 2000, 5 exx., torfowisko przejściowe, leg. RR.

Z Polski znany był dotąd jedynie 1 okaz złowiony w 1982 roku w Białowieży (BOROWIEC 1995). Podobnie jak w przypadku *C. hilaris*, jest to zapewne szerzej rozprzestrzeniony w kraju gatunek a brak informacji o nim wynika z małego zainteresowania omawianą grupą chrząszczy i nikłą penetracją torfowisk północnej Polski.

Cyphon laevipennis TOURNIER, 1868 [= *phragmiteticola* NYHOLM, 1955]

- Pobrzeże Bałtyku: Pogorzelić vic. ad Niechorze, 8–9 VII 2001, 4 exx., w napływkach na brzegu morza, leg. RR.
- Pojezierze Pomorskie: rez. „Czarci Staw” ad Złotów (XV31), 4 VII 2000, 1 ex., wypłoszony z torfowców, leg. RR; Kujan, park, 14 IX 2000, 1 ex., w ściółce przy martwym jesionie, leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 120, 29 IV 2001, 1 ex., sadzawka otoczona młodnikiem sosnowym, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193a, 26 VI 2000, 1 ex., w pułapce Barbera w borze bagiennym, leg. RR; Piła vic., nad Zalewem Koszyce, 31 III 2001, 1 ex., zimujący w trzcinach, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Święty Wojciech ad Międzyrzecz (WU30), 21 VII 1998, 33♂♂, 29♀♀, ad. luc., leg. M. MLECZAK; Piła vic. (XU19), 9 V 2000, 1 ex., łąki, w locie, leg. RR; Lusowo ad Poznań, 9 V 1999, 1♂, brzeg jeziora, na roślinności, leg. PJ; Chludowo vic. ad Biedrusko, poligon wojskowy, 4 VI 2000, 2♂♂, 11 VI 2000, 4♂♂, 3♀♀, leg. U. WALCZAK; Radojewo vic. ad Poznań, poligon wojskowy, 2 VII 2000,

20♂♂, 11♀♀, brzegi zbiornika wodnego na skraju żarnowczyńska, leg. SK; Promno ad Poznań, 2 VI 1997, 1♂, podmokła łąka, leg. PJ; 26 VIII 1998, 1 ex., strąsnięty z brzozy, skraj lasu, leg. PJ; 1 I 1999, 1♀, w uschniętej gałęzi osiki, leg. PJ; 24 I 1999, 6♂♂, 14♀♀, 14 III 1999, 1♂, obrzeże śródleśnego bagniska, w ściółce pod drzewami i pod korą olchy, leg. PJ; 27 II 1999, 4♂♂, 1♀, mech u podstawy pnia starej topoli, brzeg bagniska w buczynie, leg. PJ; 6 XI 1999, 1♂, brzeg śródleśnego bagniska, ściółka pod starą wierzbą, leg. PJ; Puszczykowo ad Poznań, 6 II 1999, 1♂, 1♀, ściółka pod wiązem na brzegu śródleśnego rozlewiska, leg. PJ; Rogalin ad Poznań, 26 VII 1997, 1♂, leg. PJ.

– Wyżyna Lubelska: Gródek ad Hrubieszów, 8 V 2001, 1♀, murawy ksero-termiczne, leg. SK.

Bardzo pospolity gatunek występujący w całej Polsce, w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) wymieniony z 14 krain, ponadto stwierdzony w Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC 1995).

Cyphon ochraceus STEPHENS, 1830

– Pojezierze Pomorskie: Kujan vic., Ndl. Złotów – oddz. 117, 24 VI 2001, 2 exx., śródleśne turzycowisko, leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 1 ex., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193b, 6 VI 2000, 1 ex., 3 VII 2001, 2 exx., torfowisko przejściowe, leg. RR.

Gatunek rzadko łowiony, w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 7 krain. Ponadto znany z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992), Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (PAWŁOWSKI i in. 1994), Wyżyny Lubelskiej (BOROWIEC 1996) i Roztocza (BOROWIEC 1995). W „Czerwonej liście chrząszczy Górnego Śląska” (KUBISZ i in. 1998) umieszczony w kategorii gatunków rzadkich.

Cyphon padi (LINNAEUS, 1758)

– Pojezierze Pomorskie: Czapla vic., 3 VI 2000, 3 exx., na brzegu zatorfionego jeziora, leg. RR; Kujan vic., Ndl. Złotów – oddz. 117, 13 VIII 2000, 1 ex., śródleśne turzycowisko, leg. RR; Wersk vic., nad Jeziorem Wielki Smólsk, 24 VI 2001, 1 ex., leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 2 exx., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 120, 29 IV 2001, 3 exx.; 3 VII 2001, 2 exx., sadzawka otoczona młodnikiem sosnowym, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193b, 13 V 2001, 12 exx., 3 VII 2001, 5 exx., 22 VII 2001, 2 exx., torfowisko przejściowe, leg. RR.

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Piła, os. Górne (XU19), 24 IV 1998, 1 ex., na krzewie, leg. RR; Piła vic., 9 V 2000, 1 ex.; 22 VI 2001, 1 ex., 28 VI 2001, 1 ex., wilgotne łąki, leg. RR; Lusowo ad Poznań (XU11), 9 V 1999, 1 ex., leg. SK; Chludowo vic. ad Biedrusko, poligon wojskowy, 14 V 2000, 1 ex., ad luc., leg. U. WALCZAK; Radojewo vic. ad Poznań, poligon wojskowy, 3 IX 1998, 1 ex., 23 X 1998, 1 ex., murawy kserotermiczne – czerpakowanie, leg. SK; Puszczykowo ad Poznań (XT07), 21 IV 1999, 1 ex., brzeg śródlęsnego bagniska, ściółka, leg. PJ; Promno ad Poznań, 22 VIII 1998, 1 ex., wysuszone torfowisko, na wierzbie, leg. PJ; 24 I 1999, 1 ex., 6 XI 1999, 17 exx., obrzeże śródlęsnego bagniska, w ściółce pod drzewami, leg. PJ; 27 II 1999, 2 exx., 16 X 1999, 3 exx., 23 X 1999, 7 exx., ściółka w zaroślach leszczynowych na brzegu bagniska, leg. PJ; 2 X 1999, 1 ex., leg. PJ; 16 X 1999, 1 ex., 17 II 2001, 2 exx., ściółka w olsie w pobliżu jeziora Dębiniec, leg. PJ.
- Puszcza Białowieska: Topiło (FD74), 28 VIII 1998, 1 ex., zarośla na brzegu zbiornika wodnego, leg. SK; Zielona Droga (FD74), 1 V 2000, 2 exx., leg. R. JASKUŁA.
- Wyżyna Lubelska: Gródek ad Hrubieszów (GB03), 8 V 2001, murawy kserotermiczne, 77 exx., leg. SK.

Najpospolitszy spośród gatunków *Scirtidae* w Polsce, w „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 12 krain, wykazany także z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992), Podlasia (KUBISZ, SZWAŁKO 1991), Wzgórz Trzebnickich, Wyżyny Małopolskiej i Wyżyny Lubelskiej (BOROWIEC 1995) oraz z Bieszczadów (KUBISZ i in. 1998).

Cyphon palustris THOMSON, 1855

- Pojezierze Pomorskie: Piła vic., nad Zalewem Koszyce, 3 VII 2001, 2 exx., 5 VII 2001, 5 exx., w łągu, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Piła vic., 28 IV 2001, 2 exx., wilgotne łąki, leg. RR.
- Beskid Zachodni: Ustroń vic., góra Skalica (CA40), 28 VII 2000, 3 exx., w kamieniołomie na wilgotnej skale, leg. RR.

Występuje w całej Polsce, choć należy do gatunków rzadkich. W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 13 krain, ponadto znany z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992) oraz Wyżyny Lubelskiej (BOROWIEC 1991).

Cyphon pubescens (FABRICIUS, 1792)

- Pobrzeże Bałtyku: Pogorzelica vic. ad Niechorze, 8–9 VII 2001, 1 ex., w napływkach na brzegu morza, leg. RR.

- Pojezierze Pomorskie: Czapla vic., 3 VI 2000, 1 ex., na brzegu zatorfionego jeziora, leg. RR; rez. „Czarci Staw” ad Złotów, 4 VII 2000, 2 exx., ze ściółki na turzycowisku z *Betula pubescens* EHRH., wypłoszony z torfowców, leg. RR; Kujan vic., nad Jeziorem Czarcim, 24 VI 2001, 1 ex., leg. RR; Kujan vic., 23 X 1999, 1 ex., mrowisko *Formica* sp. z grupy „*rufa*” w łągu, leg. RR; Wersk vic., nad jeziorem Wielki Smólsk, 24 VI 2001, 1 ex., leg. RR; Wersk vic., nad jeziorem Mały Smólsk, 6 VII 2000, 1 ex., wypłoszony z torfowców, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193b, 13 V 2001, 4 exx., 22 VI 2001, 2 exx., 3 VII 2001, 1 ex., torfowisko przejściowe, leg. RR; oddz. 193a, 22 VI 2001, 1 ex., bór bagienny, leg. RR; oddz. 191j, 5 VII 2001, 1 ex., brzeg Jeziora Rudnickiego, leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 1 ex., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; oddz. 120, 29 IV 2001, 3 exx., sadzawka otoczona młodnikiem sosnowym, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Piła vic., 28 VI 2001, 1 ex., wilgotne łąki, leg. RR; Chludowo vic. ad Biedrusko, poligon wojskowy, 11 VI 2000, 1♂, ad luc., leg. U. WALCZAK; Poznań, park Cytadela, (XU30/31) 3 II 1999, 1♂, zarośla parkowe, ściółka pod gruszą, leg. PJ; Promno ad Poznań, 2 VI 1997, 1♂, podmokła łąka, leg. PJ; 1 I 1999, 1 ex., ściółka pod głogiem w pobliżu rowu z wodą, leg. PJ; 23 I 1999, 1♀, 24 I 1999, 4♂♂, 6♀♀, 27 II 1999, 1♂, 13 XI 1999, 1♀, obrzeża śródleśnego bagniska, ściółka, leg. PJ; 4 XII 1999, 2♀♀, ściółka w zaroślach leszczynowych w pobliżu jeziora Dębiniec, leg. PJ; 8 I 2000, 1♂, ściółka pod świerkiem na brzegu śródleśnego bagniska, leg. PJ; 30 I 2000, 1♂, buczyna, próchno pniaka dębowego, leg. PJ; Puszczykowo ad Poznań, 4 III 1999, 2♀♀, ściółka pod olchami, śródleśne bagnisko, leg. PJ; Kórnik ad Poznań (XT49), 11 III 2001, 1♀, w mchu porastającym pień drzewa, leg. SK.
- Wyżyna Lubelska: Gródek ad Hrubieszów, 8 V 2001, 5♂♂, 14♀♀, murawy kserotermiczne, leg. SK.

W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany jako pewny z jednej krainy. Następnie wykazany z Pojezierza Pomorskiego (KUBISZ 1993), Podlasia (KUBISZ, SZWAŁKO 1991), Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC i in. 1992), Wyżyny Małopolskiej (KUBISZ 1991), Wyżyny Lubelskiej (BOROWIEC 1995) i Roztocza (BOROWIEC 1991). Gatunek ten został uznany za rzadki w „Czerwonej liście chrząszczy Górnego Śląska” (KUBISZ i in. 1998), jednak prawdopodobnie jest znacznie pospolitszy niż to wynika z danych literaturowych. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku i Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej.

Cyphon variabilis (THUNBERG, 1787)

- Pobrzeże Bałtyku: Pogorzelnica vic. ad Niechorze, 8–9 VII 2001, 45 exx., w napływkach na brzegu morza, leg. RR.
- Pojezierze Pomorskie: Wersk vic., nad jeziorem Wielki Smólsk, 24 VI 2001, 1 ex., leg. RR; Wersk vic., nad jeziorem Mały Smólsk, 6 VII 2000, 3 exx., wypłozzone z torfowcow, leg. RR; Kujan vic., Ndl. Złotów – oddz. 117, 13 VIII 2000, 1 ex., na wilgotnej łące, leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 1 ex., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; oddz. 120, 29 IV 2001, 3 exx., 3 VII 2001, 6 exx., sadzawka otoczona młodnikiem sosnowym, leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193b, 13 V 2001, 7 exx., 22 VI 2001, 3 exx., 3 VII 2001, 6 exx., 22 VII 2001, 18 exx. torfowisko przejściowe, leg. RR; oddz. 193d, 13 V 2001, 1 ex., bór bagienny, leg. RR, S granica rezerwatu, 13 V 2001, 1 ex., leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Święty Wojciech ad Międzyrzecz, 21 VII 1998, 13♂♂, 4♀♀, ad luc., leg. M. MLECZAK; Piła vic., 9 V 2000, 1 ex., 27 IV 2001, 1 ex.; 3 V 2001, 1 ex., wilgotne łąki, leg. RR; Lusowo ad Poznań, 9 V 1999, 1♂, brzeg jeziora, na roślinności, leg. PJ; Chłudowo vic. ad Biedrusko, 4 VI 2000, 1♀, ad luc., leg. U. WALCZAK; 11 VI 2000, 1♂, ad luc., leg. U. WALCZAK; Poznań, park Cytadela, 13 V 1998, 1♂, trawnik, leg. PJ; Radojewo vic ad Poznań, poligon wojskowy, 2 VII 2000, 7♂♂, 10♀♀, brzegi zbiornika wodnego na skraju żarnowczyska, leg. SK; Promno ad Poznań, 29 IV 1997, 1♀, na stacji kolejowej, na ziemi, leg. PJ; 4 IV 1998, 2♂♂, śródleśne bagnisko, na trawach częściowo zalanych wodą, leg. PJ; 27 VI 1998, 1♂, podmokła łąka, na gałęziach wierzby, leg. PJ; 3 VII 1998, 1♀, strząśnięta z dębu w lesie mieszanym, leg. PJ; 16 VII 1998, 1♀, obrzeża torfowiska, na brzozie, leg. PJ; 24 I 1999, 1♂, 7♀♀, 14 III 1999, 1♂, 1♀, 13 XI 1999, 1♂, brzeg śródleśnego bagniska, ściółka pod drzewami, leg. PJ; 27 II 1999, 1♀, mech u podstawy pnia starej wierzby na brzegu śródleśnego bagniska, leg. PJ.
- Wyżyna Lubelska: Gródek ad Hrubieszów, 8 V 2001, 3♂♂, 2♀♀, murawy kserotermiczne, leg. SK.

W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) wymieniony z 6 krain, ponadto znany z Pojezierza Pomorskiego (KUBISZ 1993), Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej (BOROWIEC 1991), Podlasia i Puszczy Białowieńskiej (KUBISZ, SZWAŁKO 1991) oraz Wyżyny Krakowsko-Wieluńskiej (PAWŁOWSKI i in. 1994). Warto zaznaczyć, że już MYRDZIK (1933) określał ten gatunek jako pospolity, z czym zgadzają się autorzy niniejszego opracowania. Nowy dla Pobrzeża Bałtyku i Wyżyny Lubelskiej.

Prionocyphon serricornis (MÜLLER, 1821)

- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Puszcza Notecka, Obrzycko (XU04), 11–16 VI 2001, 1♂, ad luc., leg. M. BĄKOWSKI; Poznań, park Cytadela, 17 VI 1999, 1♀, w locie, wieczorem, leg. SK.

Gatunek rzadko łowiony ze względu na specyfikę jego siedliska. W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podawany z 12 krain, przy czym dane z Niziny Wielkopolsko-Kujawskiej pochodzą z 1910 roku. Wykazany został także z Pojezierza Pomorskiego (KUBISZ 1993) i Wyżyny Lubelskiej (BOROWIEC 1996);

Scirtes hemisphaericus (LINNAEUS, 1767)

- Pojezierze Pomorskie: Kujan vic., nad Jeziorem Czarcim, 24 VI 2001, 1 ex., leg. RR; Wersk vic., nad jeziorem Wielki Smólsk, 6 VII 2000, 1 ex., 24 VI 2001, 2 exx., leg. RR; Piła vic., Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 119, 3 VII 2001, 5 exx., ols przechodzący w torfowisko przejściowe, leg. RR; oddz. 120, 3 VII 2001, 20 exx., sadzawka otoczona młodnikiem sosnowym, leg. RR; Drawieński Park Narodowy, Bogdanka (WU58), 14 VII 1998, 1 ex., ad luc., leg. E. BARANIAK; rez. „Stary Załom” ad Człopa (WU78), 13 VII 1999, 2 exx., ad luc., leg. U. WALCZAK et E. BARANIAK; rez. „Kuźnik” ad Piła, Ndl. Zdrojowa Góra – oddz. 193b, 22 VII 2001, 2 exx., na torfowisku przejściowym, leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Lusowo ad Poznań, 1 VII 2000, 2 exx., brzegi Jeziora Lusowskiego, leg. SK; Dziembówko vic. (XU28), nad Notecią, 2 VII 2000, 2 exx., mokradła, na *Alnus glutinosa* (L.) GAERTN. wraz z *S. orbicularis*, leg. RR; Skórka vic., (XU29), nad Jeziorem Wapińskim, 18 VI 1999, 1 ex., leg. RR; Radojewo vic. ad Poznań, poligon wojskowy, 10 VI 1999, 6 exx., roślinność na brzegu Jeziora Glinnowieckiego, leg. SK; 2 VII 2000, 40 exx., czerpakowanie na obrzeżu niewielkiego zbiornika wodnego na skraju żarnowczyska, leg., SK; Biedrusko vic. ad Poznań, poligon wojskowy, 15 VI 2000, 3 exx., wilgotna łąka z wierzbowką, leg. SK; Promno ad Poznań, 27 VI 1998, 1 ex., podmokła łąka, na gałęziach wierzby, leg. PJ; 13 VII 2000, 1 ex., ols, na liściu olchy, leg. PJ; Wielkopolski Park Narodowy, Osowa Góra (XT29), 22 VII 1994, 1 ex., ad luc., leg. E. BARANIAK.

W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podawany z 10 krain, ponadto znany z Pojezierza Mazurskiego (PAKULNICKA i in. 1998), Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC 1991) i Wzgórz Trzebnickich (BOROWIEC 1995). Gatunek bardzo pospolity, często występuje w znacznej liczbie osobników na liściach roślin porastających brzegi zbiorników wodnych.

Scirtes orbicularis (PANZER, 1793)

- Pojezierze Pomorskie: Kujan vic., nad jeziorem Borowno, 7 VII 2000, 1 ex., leg. RR; rez. „Kuźnik” ad Piła, S skraj Jeziora Rudnickiego, 27 VI 2001, 1 ex., leg. RR.
- Nizina Wielkopolsko-Kujawska: Nowy Lubusz ad Słubice, 25/26 VII 2001, 1 ex., łągi, ad luc., leg. SK; Dziembówko vic., nad Notecią, 2 VII 2000, 4 exx., mokradła, na *Alnus glutinosa* wraz z *S. hemisphaericus*, leg. RR; Rogalin ad Poznań, 22 VI 1997, 2 exx., 17 VII 1999, 1 ex., brzeg rozlewiska, na roślinności zielnej, leg. PJ.

W „Katalogu fauny Polski” (BURAKOWSKI i in. 1983) podany z 5 krain, ponadto wykazany z Puszczy Białowieskiej (BOROWIEC 1995). Według naszych obserwacji *S. orbicularis* występuje wraz z *S. hemisphaericus* w tych samych biotopach, jest jednak znacznie rzadszy, co potwierdza dane literaturowe (SZULCZEWSKI 1922). Nowy dla Pojezierza Pomorskiego.

SUMMARY

32 beetle species from the families *Eucinetidae*, *Clambidae* and *Scirtidae* (*Coleoptera: Scirtoidea*) have been reported so far from Poland. However, data on their distribution are very fragmentary and knowledge regarding *Scirtoidea* in Poland remains unsatisfactory. The authors reviewed over 800 specimens collected in various regions of Poland; the paper presents detailed distributional data on *Eucinetidae* (1 species), *Clambidae* (4 species) and *Scirtidae* (16 species). *Cyphon pubescens* (FABR.) and *Cyphon variabilis* (THUNB.) are new to Baltic Coast; *Clambus punctulum* (BECK), *Elodes pseudominuta* (KLAUSN.), *Cyphon hilaris* NYH., *Cyphon kongsbergensis* MUNST. and *Scirtes orbicularis* (PANZ.) are new to Pomeranian Lakelands; *Clambus armadillo* (DE GEER) and *Cyphon pubescens* (FABR.) are new to Wielkopolska-Kujawy Lowlands; *Clambus nigrellus* REITT. is recorded for the first time from West Sudety Mts.; *Cyphon variabilis* (THUNB.) is newly reported from Lublin Uplands.

PIŚMIENNICTWO

- BOROWIEC L. 1991: Nowe stanowiska polskich *Helodidae* (*Coleoptera*). Wiad. entomol., **10** (1): 61-62.
- BOROWIEC L. 1995: *Cyphon kongsbergensis* MUNSTER, 1924 nowy dla fauny Polski i nowe stanowiska kilku innych gatunków z rodziny *Cyphonidae* (*Coleoptera*). Wiad. entomol., **14** (1): 39-42.
- BOROWIEC L. 1996: Chrząszcze (*Coleoptera*) nowe dla Wyżyny Lubelskiej. Wiad. entomol., **15** (1): 57.
- BOROWIEC L., KANIA J. 1995: Chrząszcze (*Coleoptera*) nowe i rzadkie w faunie Bieszczadów. Wiad. entomol., **14** (3): 153-157.